

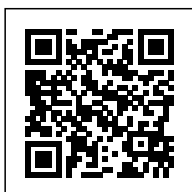

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
POSLANECKÁ SNĚMOVNA

9. volební období

685/0

**Přehled o činnosti cenových kontrolních orgánů za rok 2023 pro
Poslaneckou sněmovnu Parlamentu České republiky**

Předkladatel: ministr financí
Doručeno poslancům: 22. dubna 2024 v 11:31

PŘEHLED O ČINNOSTI CENOVÝCH KONTROLNÍCH ORGÁNŮ ZA ROK 2023

Odbor Sektorové politiky

2024

OBSAH

Shrnutí.....	3
1. Úvod	5
2. Energetika.....	9
3. Vodárenství.....	14
4. Zdravotnictví	17
5. Doprava.....	23
6. Poštovní a telekomunikační služby.....	28
7. Pohřebnictví.....	29
8. Značení zboží a cenová evidence	31
9. Zneužití výhodnějšího hospodářského postavení.....	33
10. Cigarety	35
11. Mimořádná cenová šetření	38

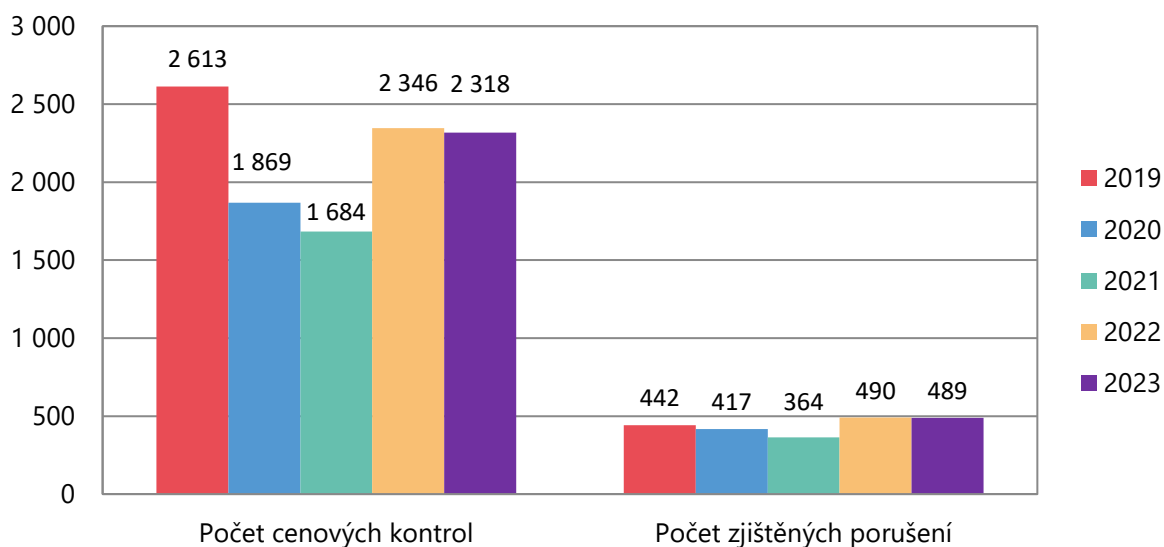
SHRNUTÍ

Materiál předkládaný Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky pokrývá kontrolní činnost v oblasti cen, kterou prováděly cenové kontrolní orgány v roce 2023, a porovnává tuto kontrolní činnost s roky 2019–2022. Zahrnutí roku 2019 je důležité pro porovnání vzhledem k výjimečným letům 2020 a 2021 z důvodu pandemie covid-19.

Kontrolu dodržování cenových předpisů v ČR provádí podle zákona č. 265/1991 Sb., o působnosti orgánů České republiky v oblasti cen, ve znění pozdějších předpisů (dále též „zákon č. 265/1991 Sb.“), Ministerstvo financí, Specializovaný finanční úřad a specializované odvětvové úřady jako např. Energetický regulační úřad, Státní ústav pro kontrolu léčiv apod. Právomoc kontrolovat ceny mají i krajské a obecní úřady.

Cenová kontrola je klíčová v síťových odvětvích, kde v rámci takto ustavené tržní struktury přirozeně panuje nedokonalá konkurence. Cenové kontroly tedy plní nezastupitelnou roli při zjišťování, jak důsledně je dodržována cenová regulace. Kromě plánované kontrolní činnosti řeší cenové kontrolní orgány také stížnosti a podněty fyzických a právnických osob na porušování cenových předpisů, a přispívají tak k dodržování zákonnosti v této oblasti.

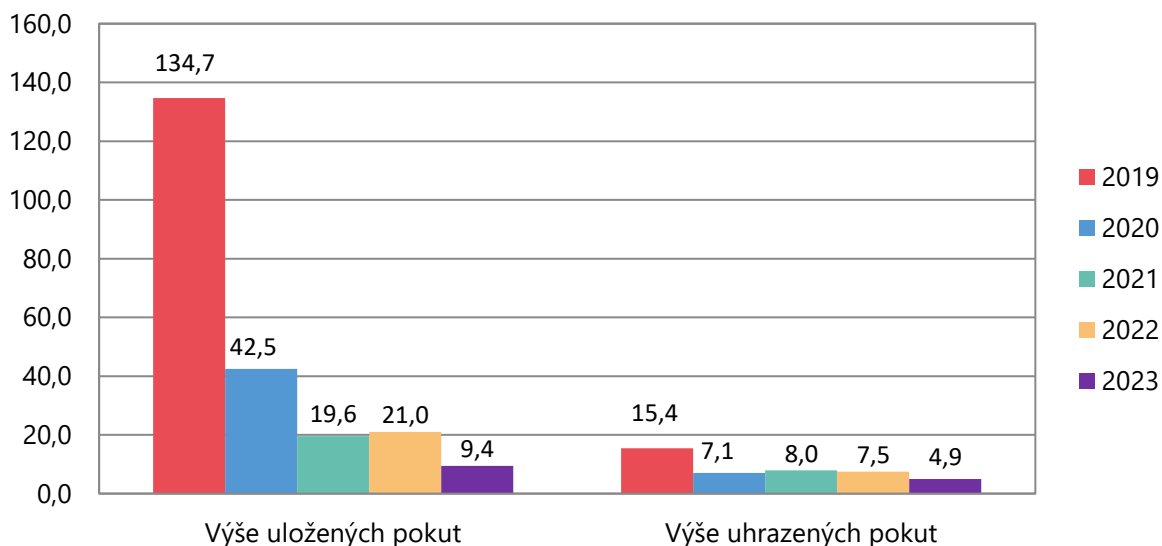
Graf 1: Cenové kontroly v ČR

Historicky bezprecedentní krize spojená s pandemií, která zasáhla v podstatě celé ekonomické fungování České republiky, se přinejmenším kvantitativně projevila i v oblasti cenových kontrol. Z vývoje počtu cenových kontrol je zřetelný pokles v kritických letech 2020–2021 a opětovný nárůst v následném období 2022–2023, kdy se evidované počty kontrol znatelně přiblížily úrovni před pandemií.

Vztah mezi oběma veličinami znázorněnými v grafu 1 zjednodušeným způsobem vystihuje míru porušování cenových předpisů. Podíl počtu zjištěných porušení na celkovém počtu cenových kontrol dosahuje dlouhodobě míry okolo 20 %.

Graf 2: Výše pokut (v mil. Kč)

V případě porušení cenových předpisů jsou zahajována správní řízení, jejichž výsledkem je zpravidla rozhodnutí o uložení relevantní sankce. Přestože je snaha o ukončení správního řízení v co nejkratší době, složitost některých případů toto neumožňuje. V mnoha případech pak po odvolacím řízení následuje řízení soudní, kdy ohledně zaplacení pokuty soudy nezdědka přiznávají žalobě odkladný účinek.

Suma uložených pokut i suma pokut uhrazených za uplynulý rok 2023 v porovnání s předešlými obdobími významně poklesla. Některými z faktorů jsou nižší závažnost zjištěných porušení cenových předpisů v oblasti vodárenství a částečné uvolnění regulace v oblasti pohřebnictví.

1. ÚVOD

Ustanovením § 14 odst. 6 zákona č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů, (dále též „zákon o cenách“) je vládě ČR uloženo každoročně do 30. dubna předložit Poslanecké sněmovně „Přehled o činnosti cenových kontrolních orgánů“ za předcházející kalendářní rok. Předkládaný materiál shrnuje informace o cenových kontrolách provedených v roce 2023 níže uvedenými cenovými kontrolními orgány na základě jimi předložených zpráv. Současně tento materiál obsahuje porovnání let 2019 až 2023.

1.1. Cenové kontrolní orgány

Podle zákona č. 265/1991 Sb. mohly v roce 2023 provádět kontrolu dodržování cenových předpisů následující cenové kontrolní orgány:

Schéma 1: Cenové kontrolní orgány

1.2. Předmět cenové kontroly

Cenová kontrola představuje, ve smyslu znění § 14 odst. 2 zákona o cenách, soubor činností, jejichž účelem je ověřit, zda prodávající nebo kupující neporušují ustanovení zákona o cenách a cenových předpisů.

V rámci cenových kontrol může být zjištěno porušení jednoho ustanovení zákona o cenách, případně i více ustanovení současně. Cenové kontroly jsou prováděny především na základě ročních plánů jednotlivých cenových kontrolních orgánů, dále podle zadání Ministerstva

financí, popř. vlády ČR či Parlamentu ČR a také na základě podnětů a stížností občanů a právnických osob.

Schéma 2: Předmět kontroly – porušení cenových předpisů

Prodávající poruší cenové předpisy tím, že:

- nabízí, sjednává nebo požaduje cenu v rozporu s úředně stanovenými cenami (prodej za vyšší cenu než maximální nebo jinou než pevnou cenu, resp. za cenu nižší než minimální),
- nedodrží věcné podmínky, pravidla nebo postupy pro stanovení úředních cen, jejich změn a způsobu jejich sjednávání, uplatňování a vyúčtování stanovené cenovými orgány,
- nedodrží pravidla věcného usměrňování cen,
- nedodrží určené podmínky sjednané podle § 2 odst. 1 zákona o cenách,
- nevede či neuchovává cenovou evidenci,
- nesplní povinnosti při označování zboží cenami,
- neposkytne cenovému orgánu bezplatně informaci nebo podklad podle § 12 odst. 1 zákona o cenách, resp. předá nepravdivé údaje,
- požaduje za služby poskytované v rámci základního platebního účtu úplatu neodpovídající obvyklé ceně dle zákona o cenách,
- zneužije své výhodnější hospodářské postavení při sjednávání ceny,
- neposkytne informace o cenách při poskytování služeb cestovních kanceláří,
- nedodrží cenové moratorium.

Kupující poruší cenové předpisy tím, že:

- nedodrží určené podmínky sjednané podle § 2 odst. 1 zákona o cenách,
- zneužije své výhodnější hospodářské postavení při sjednávání ceny,
- neposkytne cenovému orgánu bezplatně informaci nebo podklad podle § 12 odst. 1 zákona o cenách, resp. předá nepravdivé údaje,
- koupí zboží za cenu, která není v souladu s cenou úředně stanovenou podle § 5 odst. 1 zákona o cenách (platí pouze pro právnickou nebo podnikající fyzickou osobu),
- kupuje za cenu vyšší, než je cena regulovaná, pokud na úhradu této ceny čerpá prostředky ze státního rozpočtu (platí pouze pro právnickou nebo podnikající fyzickou osobu).

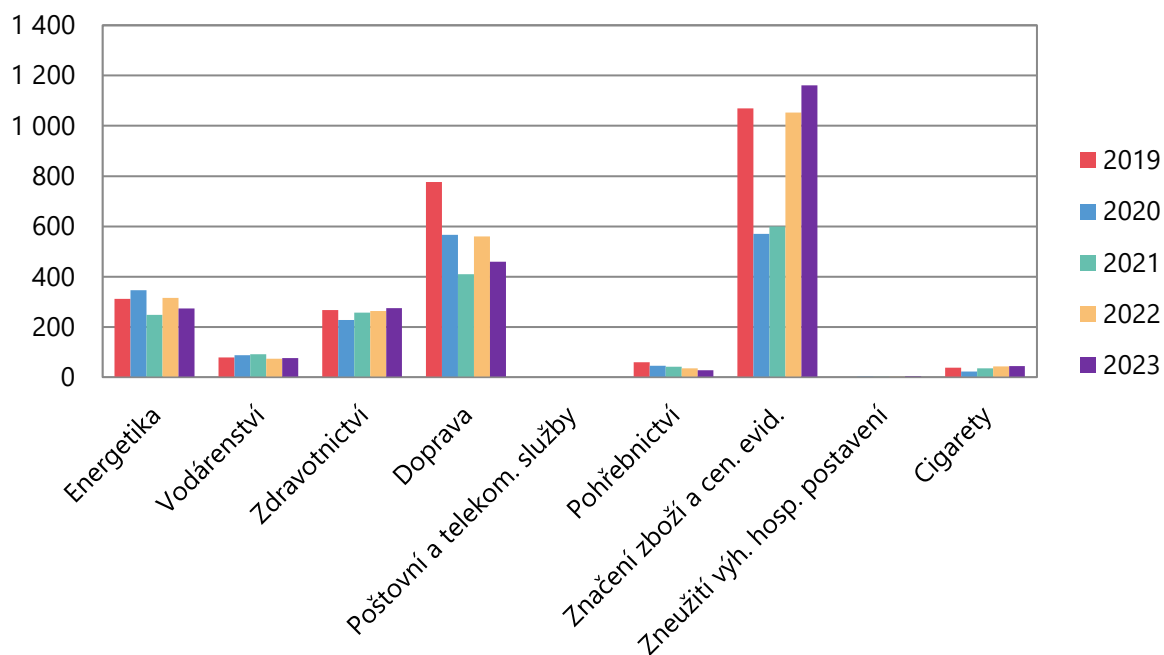
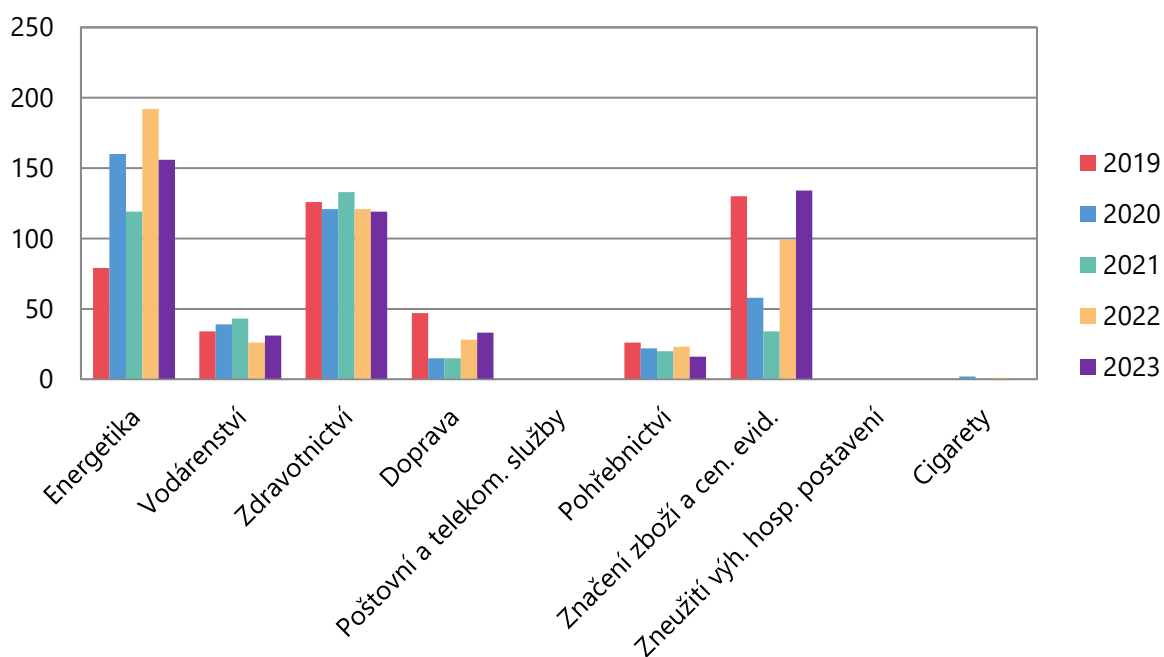
1.3. Oblasti cenové kontroly

V uplynulých letech bylo kontrolováno dodržování příslušných cenových předpisů (popřípadě některých předpisů souvisejících, např. zákona o elektronických komunikacích či zákona o poštovních službách) v níže uvedených oblastech. Ve schématu jsou zobrazeny rovněž cenové kontrolní orgány.

Schéma 3: Oblasti cenové kontroly s cenovými kontrolními orgány

Energetika	ERÚ, SEI
Vodárenství	SFÚ, Krajské a obecní úřady
Zdravotnictví	SFÚ, SÚKL
Doprava	SFÚ, ÚPDI, Krajské a obecní úřady
Poštovní a telekomunikační služby	ČTÚ
Pohřebnictví	SFÚ, Krajské a obecní úřady
Značení zboží a cenová evidence	SFÚ, Krajské a obecní úřady
Zneužití výhodnějšího hospodářského postavení	Všechny CKO
Cigarety	CÚ

V následujících grafech 3 a 4 jsou znázorněny počty realizovaných cenových kontrol v jednotlivých sledovaných oblastech a také počty zjištěných porušení cenových předpisů v období 2019–2023.

Graf 3 Počet cenových kontrol v jednotlivých oblastech**Graf 4: Počet zjištěných porušení cenových předpisů**

Nejvíce kontrolovanými oblastmi jsou značení zboží a cenová evidence, následuje oblast dopravy, dále také energetika a zdravotnictví. Z pohledu míry počtu porušení cenových předpisů vykazují nejvyšší hodnoty oblast pohřebnictví (k porušení došlo u cca 59 % kontrol) a oblast energetiky (k porušení k porušení došlo u cca 57 % kontrol). V obou těchto oblastech se oproti roku 2022 jedná o pokles o několik procentních bodů. V oblasti poštovních a telekomunikačních služeb kontroly probíhají dle speciálního předpisu, proto jsou kontroly dle cenových předpisů uváděny jako nulové.

2. ENERGETIKA

Kdo kontroluje?	Co se kontroluje?
Energetický regulační úřad	Ceny tepelné energie, elektřiny a plynu
	Správné poskytování informací spotřebiteli při nabídce a prodeji dodávek elektřiny a plynu
Státní energetická inspekce	Dodržování věcných podmínek, stanovených cenovým rozhodnutím ERÚ pro příslušný kalendářní rok, pro stanovení úřední ceny elektřiny vyrobené z podporovaných zdrojů energie

2.1. Elektroenergetika a plynárenství

Energetický regulační úřad zahajuje svou dozorovou činnost obvykle z vlastního podnětu podle ustanovení § 18 odst. 2 zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále též „energetický zákon“).

V odvětvích elektroenergetiky a plynárenství může být předmětem kontroly chování dodavatele energie, který při nabídce a prodeji sdružených služeb dodávky elektřiny a plynu neposkytne takové informace, aby měl spotřebitel možnost se seznámit s konečnou nabídkovou cenou energií ještě před sjednáním smlouvy ve smyslu ustanovení § 13 odst. 2 zákona o cenách. Předmětem kontroly může být také případ, kdy zákazník koupí energii za cenu, která není v souladu s cenou úředně stanovenou podle ustanovení § 5 odst. 1 zákona o cenách, resp. stanovenou cenovým rozhodnutím ERÚ, nebo situace, v níž odběrné místo nesplňuje závazné podmínky pro sjednanou či vyúčtovanou úředně stanovenou cenu.

Aktuální dramatický geopolitický vývoj ovlivňující energetický trh a bezprecedentní růst cen energií je spojený s enormním nárůstem podnětů vztahujících se na zvýšení ceny elektřiny a plynu, zejména neregulované části ceny elektřiny a plynu, poskytování státního příspěvku na energie ve vyúčtování, prověřování způsobů zastropování cen nebo na podklady pro vyúčtování a stanovení výše záloh. Sekundárně se tento problém promítá i do oblasti teplárenství, kde elektřina a plyn patří mezi hlavní zdroje primárního paliva či jsou nezbytnou součástí režie.

Nalezená pochybení

- Nedostatky při dodržování povinnosti označování zboží cenami

2.2. Teplárenství

Předmětem cenové kontrolní činnosti v oblasti teplárenství je kontrola dodržování závazného postupu pro tvorbu věcně usměrňované ceny tepelné energie, kdy dodavatel tepelné energie je oprávněn do ceny tepelné energie zahrnout pouze ekonomicky oprávněné náklady, přiměřený zisk a daň z přidané hodnoty. Cílem kontroly je zjistit, zda kontrolovaná osoba v kontrolovaném roce v kontrolované cenové lokalitě sjednala nebo požadovala cenu, jejíž výše nebo kalkulace je v souladu s podmínkami věcného usměrňování cen podle ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) zákona o cenách.

Cenové kontroly v oblasti teplárenství charakterizuje ERÚ jakožto časově obtížné s ohledem na rozsah hodnocených dokumentů, jejich zpracování a vyhodnocení, a proto je řadí k náročným kontrolám, které trvají několik měsíců. Náročnost prováděných cenových kontrol se odvíjí od počtu dotčených odběrných míst, rozlohy kontrolované cenové lokality, délky kontrolovaného období, počtu uplatňovaných cenových produktů nebo cen tepelné energie (dodavatelé uplatňují často rozdílné ceny tepelné energie na jednotlivých úrovních předání tepelné energie odběrateli, individuální ceny, cenová pásma, kategorizace cen, ceníky, produktové řady apod.).

Při cenových kontrolách věcně usměrňovaných cen je nezbytné ověření ekonomicky oprávněných nákladů souvisejících s výrobou a rozvodem tepelné energie a výše uplatňovaného zisku, která nesmí překročit výši přiměřeného zisku stanovenou cenovým rozhodnutím ERÚ. Kontrola věcného usměrňování cen tepelné energie v jedné cenové lokalitě spočívá v prověření ceny ze tří pohledů: v jaké výši byla se zákazníky sjednána, v jaké výši byla kalkulována a jak byla zákazníkům vyúčtována.

V rámci ukončených cenových kontrol v roce 2023 v odvětví teplárenství bylo zjištěno, že kontrolovaná osoba při kalkulaci výsledné ceny tepelné energie a jejím vyúčtování za kontrolovaný rok v kontrolované cenové lokalitě sjednala nebo požadovala cenu, jejíž kalkulovaná výše nebyla v souladu s podmínkami věcného usměrňování cen podle ustanovení § 6 odst. 1 zákona o cenách, resp. platného cenového rozhodnutí k cenám tepelné energie pro kontrolovaný rok.

Při porušení cenových předpisů se jednalo především o tyto konkrétní nedostatky: nedodržení závazného postupu při kalkulaci výsledné ceny tepelné energie, popř. nesprávné sestavení kalkulace ceny tepelné energie nebo neprovádění předběžné kalkulace ceny tepelné energie vůbec, nesprávné postupy při alokaci společných režijních nákladů a majetku mezi jednotlivé činnosti podnikání, v kalkulaci výsledné ceny tepelné energie kontrolovaná osoba uplatnila náklady, které nelze považovat za ekonomicky oprávněné, a to zejména v položce „Povolenky“, „Odpisy“ a „Režie“, v kalkulaci výsledné ceny tepelné energie kontrolovaná osoba neoprávněně uplatnila úroky z úvěru.

Nalezená pochybení

- Nedodržení závazného postupu při kalkulaci výsledné ceny tepelné energie.
- Nesprávné postupy při alokaci společných režijních nákladů.
- Uplatnění nákladů, které nelze považovat za ekonomicky oprávněné.
- Neoprávněně uplatněné úroky z úvěru.

2.3. Podporované zdroje energie

V oblasti podporovaných zdrojů energie (dále také „POZE“) provádí cenové kontroly Státní energetická inspekce. Kontrole byli podrobováni výrobci elektřiny z POZE, kteří čerpali podle zákona č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále též „zákon č. 165/2012 Sb.“), podporu na výrobu elektřiny z POZE formou výkupních cen nebo zelených bonusů.

Kontroly byly zahajovány a zaměřeny na dodržování věcných podmínek, stanovených cenovým rozhodnutím ERÚ pro příslušný kalendářní rok podle § 5 odst. 5 zákona o cenách, při uplatňování a vyúčtování výkupních cen nebo zelených bonusů na elektřinu vyrobenou z POZE. Ke kontrole náleží také dohled nad dodržováním ustanovení § 11 odst. 1 písm. a), § 11 odst. 2 a § 12 odst. 1 zákona o cenách.

Kontroly výrobců elektřiny z POZE se provádějí přednostně na základě podnětů přijatých územními inspektoráty a ústředním inspektorátem, a to zejména od společnosti OTE, a.s., která je administrátorem podpory podporovaných zdrojů v rámci ČR. Kontroly výrobců elektřiny z POZE jsou rovněž zahajovány z vlastní iniciativy územních inspektorátů a koncentrují se na významnější výrobce elektřiny z POZE ve smyslu objemu čerpané finanční podpory. Přezkum se zaměřuje na výrobce elektřiny, kteří vykazují extrémně vysoké roční využití instalovaného výkonu.

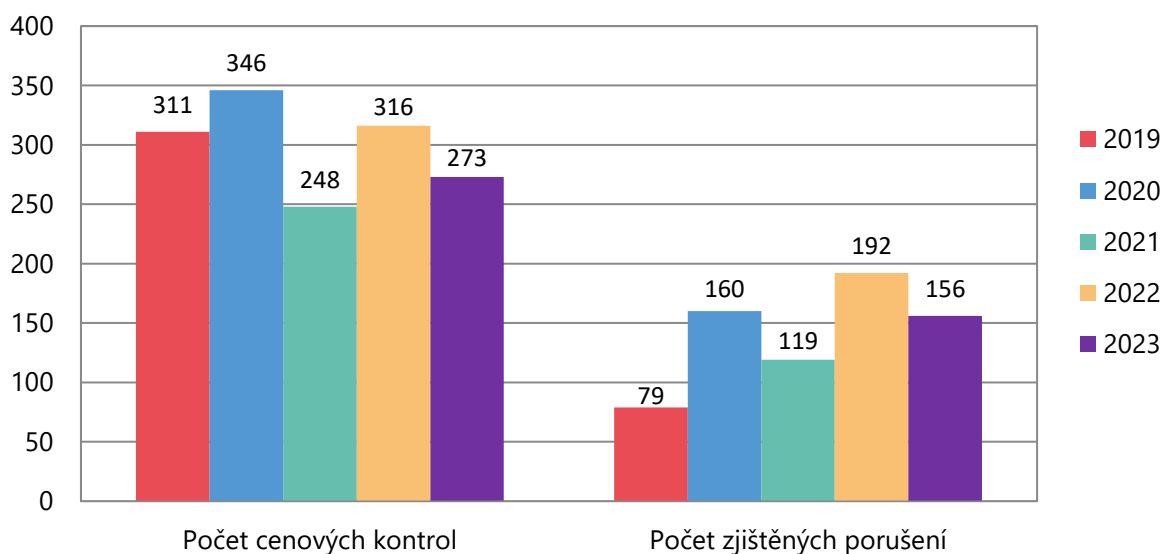
Nalezená pochybení

- Neobvykle vysoká hodnota ročního využití instalovaného výkonu elektřiny (chybný postup při odečtu měřidla, chyba měření sloužícího pro uplatňování podpory elektřiny POZE nebo vyšší instalovaný výkon výroby v kontrolovaném období neodpovídající licenci).
- Nesprávně stanovené zelené bonusy a výkupní ceny (z důvodu uplatnění nároku na chybně stanovenou technologickou a vlastní spotřebu).
- Chybně zapsaný rok uvedení výroby do provozu.
- Měření výrob jiným než stanoveným měřidlem nebo měřidlem s propadlou lhůtou platnosti ověření měřidla.

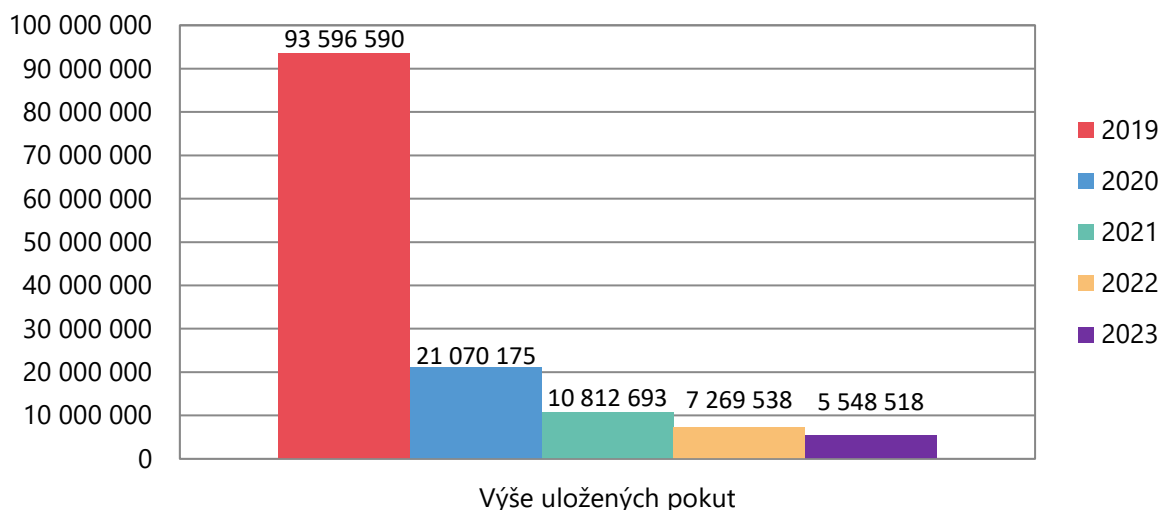
2.4. Shrnutí kontrol v energetice

Následující grafy 5 a 6 kvantitativně shrnují kontrolní procesy prováděné v letech 2019–2023 v energetice, a to jednak ve smyslu počtu realizovaných kontrol a počtu zjištěných porušení, jednak z hlediska udělených finančních sankcí.

Graf 5: Energetika – počet kontrol a počet porušení

Graf 6: Energetika – uložené pokuty (v Kč)

Míra porušování cenových předpisů se meziročně slabě snížila. Pokles činil přibližně 4 procentní body – z cca 61 % v roce 2022 na 57 % v roce 2023.

V roce 2023 ERÚ přijal celkem 1 553 podání (oproti roku 2022 s celkem 2029 podáními jde o pokles o 23 %), z nichž více než dvě třetiny byly přijaty od spotřebitelů, zákazníků v postavení domácnost či odběratelů tepelné energie. Většina těchto podání souvisí s rostoucími cenami za energie, poskytováním státního příspěvku na energie ve vyúčtování a s prověřováním způsobů zastropování cen.

ERÚ je na základě zjištění porušení právních předpisů oprávněn podle ustanovení § 18 odst. 3 energetického zákona ukládat pokuty i opatření k nápravě, jejichž účelem je odstranění protiprávního stavu, a stanovit přiměřenou lhůtu nebo jiné nutné podmínky k zajištění jejich splnění. Povinnosti plynoucí z opatření k nápravě uložené původci protiprávního stavu přecházejí na jeho právního nástupce či právní nástupce společně a nerozdílně.

V rámci řízení o přestupcích dle ustanovení § 16 odst. 1 písm. d) zákona o cenách, tj. správních řízeních vedených pro porušení ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) zákona o cenách, jsou vždy v případě zjištění nepřiměřeného majetkového prospěchu ukládána opatření k nápravě zjištěného protiprávního stavu. Děje se tak dle ustanovení § 18 odst. 3 písm. b) energetického zákona, kdy účastník řízení je ve lhůtě stanovené od nabytí právní moci rozhodnutí povinen vytvořit opravnou kalkulaci ceny tepelné energie a na jejím základě provést s odběrateli tepelné energie vyúčtování ceny tepelné energie spolu s příslušnou sazbou daně z přidané hodnoty.

3. VODÁRENSTVÍ

Kdo kontroluje?	Co se kontroluje?
Specializovaný finanční úřad	Ceny pitné vody, odpadní vody a povrchové vody

V odvětví vodárenství jsou věcným usměrňováním cen podle ustanovení § 6 zákona o cenách regulovány ceny:

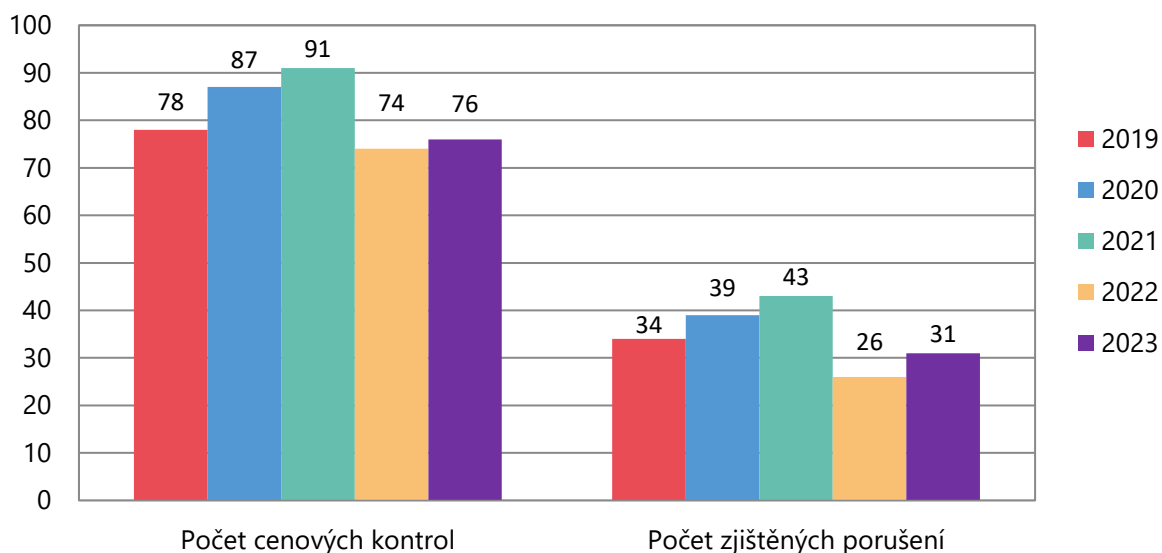
- povrchové vody odebrané z vodních toků a ostatních povrchových vod,
- pitné vody dodávané odběratelům nebo do vodovodní sítě pro veřejnou potřebu jiné osobě, než je odběratel (voda předaná),
- odpadní vody odvedené kanalizací nebo převzaté do kanalizace od jiného vodohospodářského subjektu (voda převzatá).

Dodavateli povrchových vod (voda z vodních toků, nádrží a vodních děl) jsou jednotlivé státní podniky Povodí, k jejichž odběratelům patří i vodohospodářské společnosti, které povrchovou vodu nakupují pro výrobu vody pitné. V roce 2023 ani v roce 2022 nebyly u státních podniků provedeny kontroly, neboť v předešlých letech nebylo u těchto subjektů zjištěno porušení cenových předpisů.

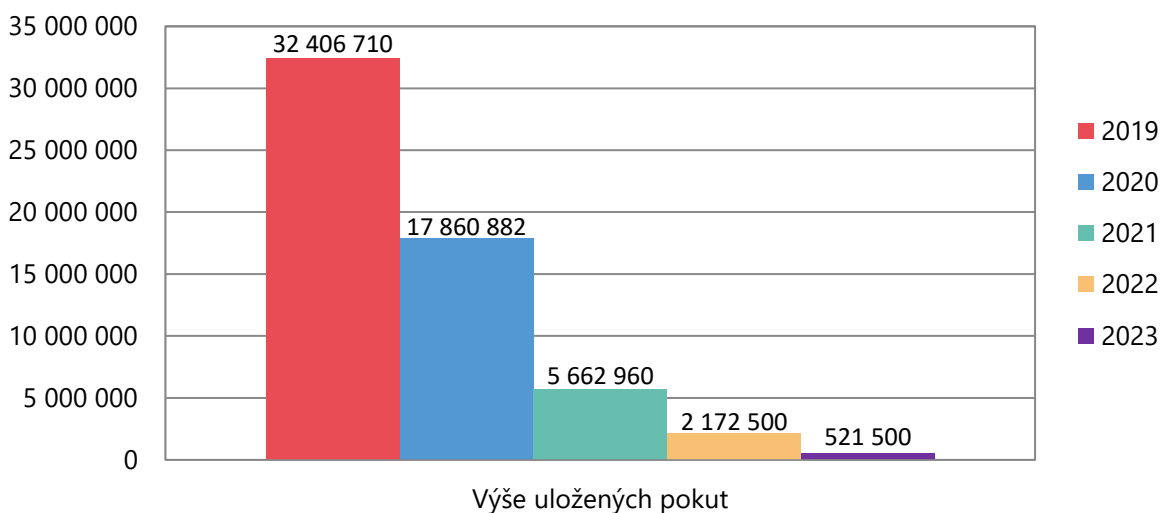
Specializovaný finanční úřad zahrnuje do plánu kontrol zejména 50 nejvýznamnějších provozovatelů vodohospodářské infrastruktury tak, aby kontrolou každého z těchto subjektů nejméně jednou za 5 let byl zajištěn dohled nad dodržováním pravidel cenové regulace v oblasti vodárenství pro většinu obyvatel České republiky.

U cenových kontrol, a to nejen v odvětví vodárenství, lze obecně konstatovat, že jejich náročnost se zvyšuje s velikostí kontrolovaného subjektu, neboť s ní rostou personální a časové nároky na kontrolu většího množství podkladů a účetních položek. Zvýšené časové nároky se ovšem objevují i při kontrolách u malých subjektů, u nichž dosud žádná cenová kontrola nebyla provedena a kde vznikají potíže s předkládáním, získáváním a posléze i s dokladováním cenové evidence a malou orientací jejich zástupců v oblasti regulace cen.

Graf 7: Vodárenství – počet kontrol a počet porušení

Graf 8: Vodárenství – uložené pokuty (v Kč)

Počet cenových kontrol se v roce 2023 stabilizoval na podobné hodnotě jako v roce 2022. Současně míra porušování vzrostla – v roce 2022 činila míra porušování 35,1 %, v roce 2023 opět překročila úroveň 40 %, což platilo souvisle i v letech 2019–2021. Za pozitivní však lze označit pokles sumy uložených pokut, který dle sdělení SFÚ vyplývá z nižší závažnosti zjištěných porušení cenových předpisů.

Nalezená pochybení

- Zahrnutí ekonomicky neoprávněných nákladů do cen pro vodné a stočné.
- Nedodržení pravidel pro výpočet přiměřeného zisku (zahrnutí zisku ve výši překračující maximální koeficient jeho meziročního růstu).
- U dvousložkové formy vodného a stočného překročení maximální povolené procentní výše (15 %) pevné složky.
- Nevyhotovení nebo nepředložení plánové a vyrovnávací kalkulace ve smyslu Výměru MF č. 01/VODA/2022 o regulaci cen v oboru vodovodů a kanalizací ze dne 12. července 2021.

4. ZDRAVOTNICTVÍ

Kdo kontroluje?	Co se kontroluje?
Specializovaný finanční úřad	Ceny poskytovaných zdravotních výkonů
Státní ústav pro kontrolu léčiv	Ceny léčivých přípravků, potravin pro zvláštní lékařské účely, zdravotnických prostředků a stomatologických výrobků

4.1. Zdravotní výkony

Cenové kontroly v odvětví zdravotnictví byly v roce 2023 zaměřeny na ceny zdravotních služeb především v oborech zubního lékařství a gynekologie, včetně reprodukční medicíny. Lékařské odbornosti jsou voleny v součinnosti s Generálním finančním ředitelstvím zejména v souvislosti s potřebou zjišťování informací o výši přiměřeného zisku.

Ceny zdravotních služeb jsou regulovány příslušným cenovým předpisem Ministerstva zdravotnictví úředně stanovenou maximální cenou podle ustanovení § 5 odst. 2 zákona o cenách nebo věcným usměrňováním cen podle ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) zákona o cenách.

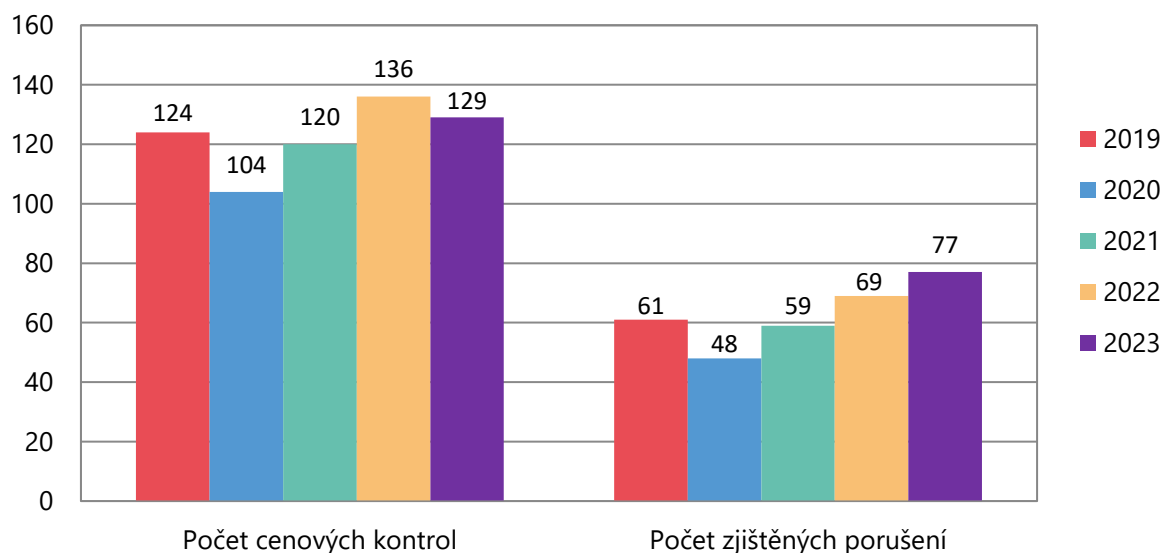
Maximální cenou jsou regulovány ceny zdravotních služeb:

- hrazených z veřejného zdravotního pojištění nebo z prostředků státního rozpočtu, popř. rozpočtů orgánů justice, státního zastupitelství, policie nebo Vězeňské služby České republiky,
- poskytovaných vládním stipendistům.

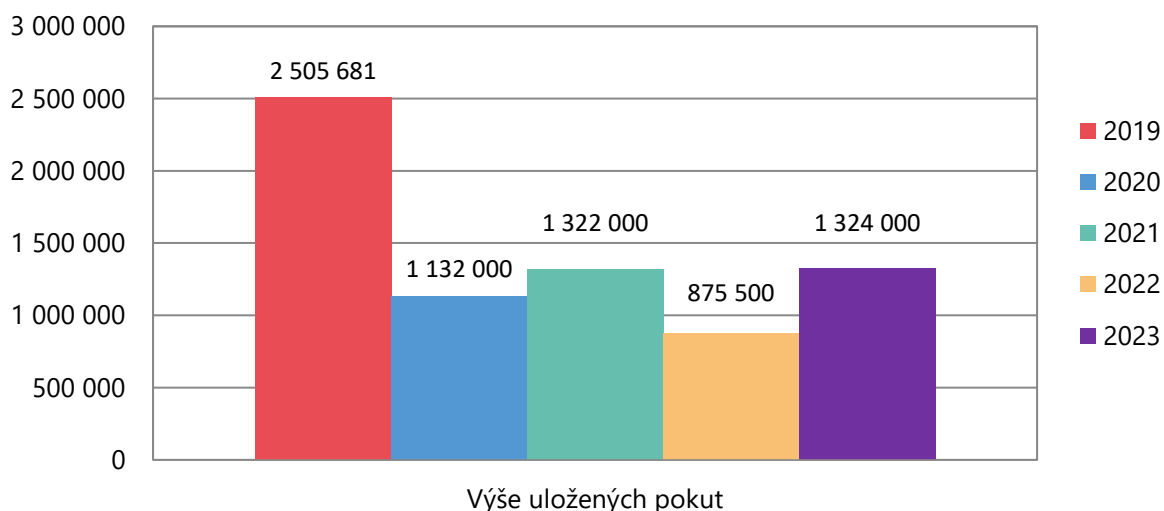
Věcným usměrňováním cen jsou regulovány ceny zdravotních služeb nehrazených z veřejného zdravotního pojištění poskytnutých:

- osobám, které jsou zdravotně pojištěné ve veřejném zdravotním pojištění v České republice, v členském státu Evropské unie, ve státu Evropského hospodářského prostoru nebo Švýcarské konfederace,
- českému nebo evropskému občanovi, který není zdravotně pojištěn podle předchozího bodu.

Graf 9: Zdravotní výkony – počet kontrol a počet porušení

Graf 10: Zdravotní výkony – uložené pokuty (v Kč)

Výše uložených pokut v roce 2023 narostla oproti předchozímu roku 2022 poměrně výrazně. Míra porušování předpisů se v oblasti zdravotních výkonů v uplynulých letech 2019–2022 ustálila na přibližně 50 % (hodnoty se nacházejí v intervalu 46,2 % – 50,7 %), nicméně v právě sledovaném roce 2023 dosáhla hodnoty téměř 60 %.

Zdravotní služby regulované maximální cenou jsou hrazeny zdravotními pojišťovnami, u kterých je oprávněný předpoklad, že ceny zdravotních služeb sjednané s jejich poskytovateli jsou v souladu s cenovými předpisy (není překračována jejich maximální cena) a zdravotní pojišťovny kontrolují výši cen účtovaných poskytovateli zdravotních služeb k úhradě.

Vzhledem k této skutečnosti se Specializovaný finanční úřad zaměřuje na kontroly dodržování cenových předpisů při poskytování zdravotních služeb regulovaných věcným usměrňováním cen. Kontroly zdravotních služeb regulovaných maximální cenou provádí Specializovaný

finanční úřad jen zcela výjimečně za předpokladu, že se jedná o podnět (stížnost) na dodržování cenových předpisů zasahující právě do regulace této kategorie cen zdravotních služeb.

Cenovými kontrolami v odvětví zdravotnictví bylo nejčastěji zjištěno porušení cenových předpisů:

- nesestavení, a tedy i neuchování kalkulací minutové režijní sazby k cenám zdravotních služeb po zákonem stanovenou dobu,
- nedodržování závazného postupu při tvorbě ceny nebo při kalkulaci ceny,
- zahrnutí ekonomicky neoprávněných nákladů nebo nákladů nedoložených v účetnictví do kalkulace ceny,
- nerozdělení nákladů mezi stomatologii a dentální hygienu,
- překročení maximální ceny za vyšetření na přítomnost antigenu viru SARS-COV-2 pro samoplátce.

Kalkulované ceny zdravotních služeb jsou podle cenových předpisů Ministerstva zdravotnictví tvořeny od roku 2019 s využitím kalkulačního vzorce, kde se výše minutové režijní sazby (kalkulace ceny 1 minuty výkonu) vynásobí časem trvání zdravotní služby (časem výkonu) s přičtením nákladů na zvlášť účtované položky nezahrnuté do minutové kalkulace. Doba trvání výkonu je proto jedním ze zásadních faktorů, který ovlivňuje cenu zdravotních služeb. Oprávněnou spotřebu času potřebného k provedení určitého výkonu (zdravotní služby) nelze při cenové kontrole reálně ověřit, neboť nelze stanovit pro jednotlivé výkony přesnou časovou dotaci (záleží např. na zkušenosti, rychlosti a zručnosti lékaře) a pracovníci Specializovaného finančního úřadu k tomu nejsou ani odborně způsobilí. Mohou se pouze orientačně řídit časem výkonu uvedeným ve vyhlášce č. 134/1998 Sb., kterou se vydává seznam zdravotních výkonů s bodovými hodnotami, ve znění pozdějších předpisů. I zde ovšem zástupci Ministerstva zdravotnictví spatřují dlouhodobě neřešený problém, neboť do kalkulací úhrad zdravotních pojišťoven jsou promítnuty časy výkonů stanovené zhruba v roce 1993, aniž by od té doby proběhla jejich aktualizace.

Nalezená pochybení

- Nedostatky při kalkulaci minutové režijní sazby.
- Nedodržování závazného postupu při tvorbě ceny nebo při kalkulaci ceny.
- Zahrnutí ekonomicky neoprávněných nákladů nebo nákladů nedoložených v účetnictví do kalkulace ceny.
- Nesprávná klasifikace nákladů.
- Překročení maximální ceny za vyšetření na přítomnost antigenu viru SARS-COV-2 pro samoplátce.

4.2. Léčivé přípravky, potraviny pro zvláštní lékařské účely, zdravotnické prostředky a stomatologické výrobky

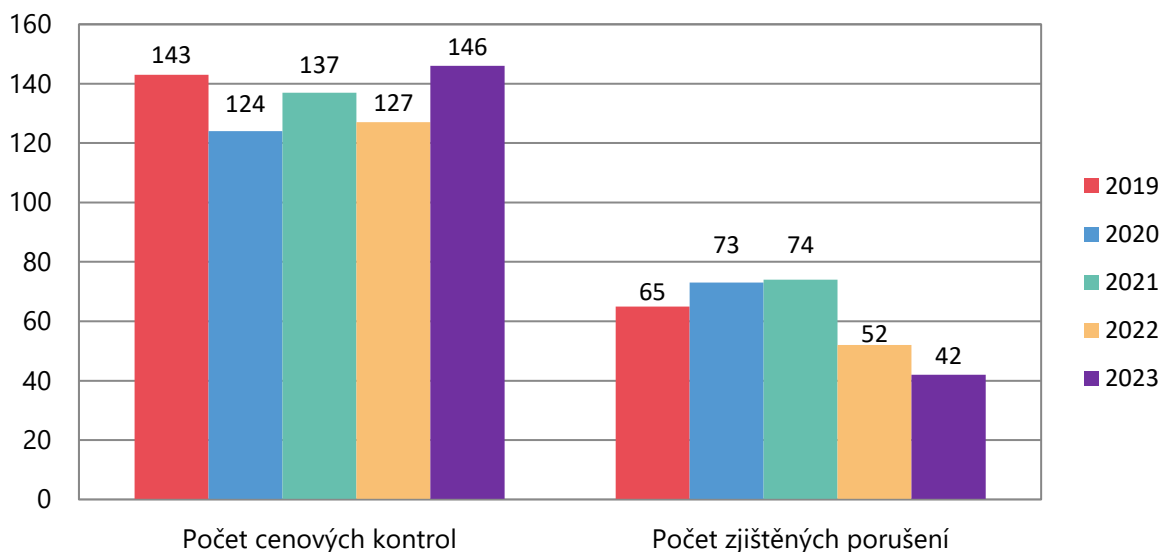
Státní ústav pro kontrolu léčiv se u poskytovatelů lékárenské péče (lékáren) v případě regulovaných hromadně vyráběných léčivých přípravků zaměřil zejména na dodržování úředně stanovených cen a maximální výše uplatněné obchodní přírážky, včetně cen pro hromadně vyráběné léčivé přípravky, které jsou před výdejem upravovány. U individuálně připravovaných léčivých přípravků bylo předmětem kontroly dodržování věcného usměrnění cen. Dále bylo ověřováno plnění povinnosti vedení evidence cen uplatněných při prodeji, označování léčivých přípravků cenami a způsob informování pacienta o ceně a výši doplatku. Sledováno bylo i dodržování lhůt doprodeje v případě snížení maximální ceny vykonatelným rozhodnutím SÚKL v návaznosti na probíhající procesy revizí cen a úhrad léčivých přípravků.

V případě cenových kontrol u distributorů regulovaných léčivých přípravků byly, kromě kontroly dodržování úředně stanovených cen a maximální výše uplatněné obchodní přírážky, ověřovány také další povinnosti vyplývající z platného cenového předpisu – především povinnost informovat odběratele:

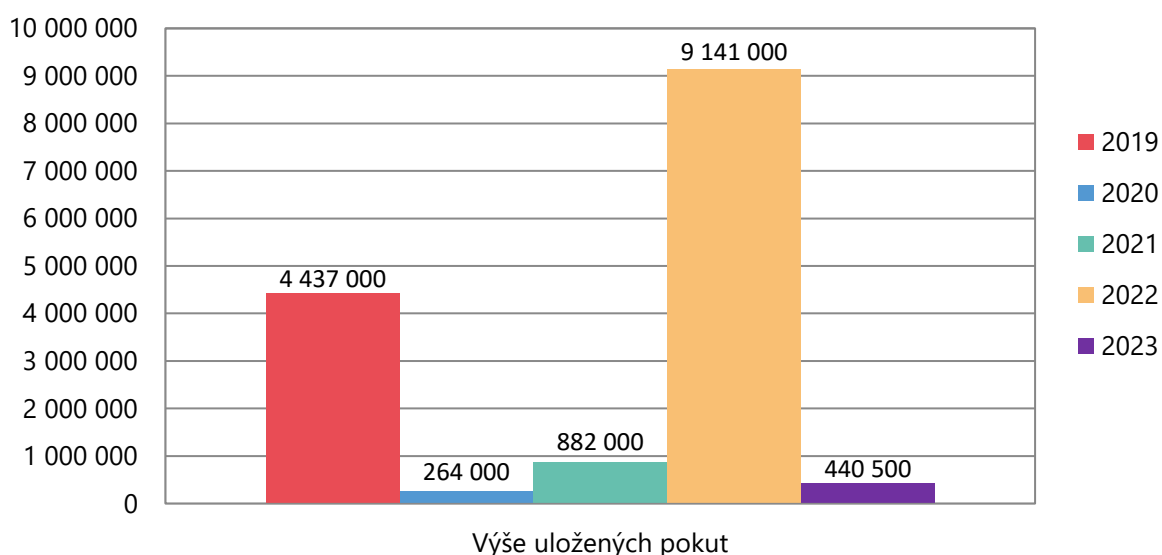
- o základu pro výpočet maximální obchodní přírážky,
- o výši vlastní uplatněné obchodní přírážky,
- o obchodních přírážkách oznámených distributorovi jinými osobami vykonávajícími distribuci.

Z důvodu náročnosti cenových kontrol – jak z hlediska času potřebného pro získání a následné zpracování rozhodných údajů, tak i objemu prověřovaných podkladů – jsou kontroly prováděny odděleně od ostatních typů kontrol prováděných SÚKL. Nejsou tedy součástí kontrol podle jiných právních předpisů.

Graf 11: Léčivé přípravky, potraviny pro zvláštní lékařské účely, zdravotnické prostředky a stomatologické výrobky – počet kontrol a počet porušení

Graf 12: Léčivé přípravky, potraviny pro zvláštní lékařské účely, zdravotnické prostředky a stomatologické výrobky – uložené pokuty (v Kč)

Za hlavní důvod snížení počtu zjištěných porušení cenových předpisů v roce 2023 lze označit efekt dlouhodobé snahy SÚKL eliminovat porušování cenových předpisů ze strany povinných subjektů. Děje se tak zejména formou pravidelné edukace odborné veřejnosti v oblasti pravidel cenové regulace. Nedílnou součástí kontrolní činnosti je proto i činnost výuková. V případě zavádění nových verzí či druhů cenových předpisů pořádá SÚKL pro regulované subjekty specializované semináře a průběžně poskytuje konzultační služby, včetně odpovědí na dotazy ze strany odborné veřejnosti i samotných pacientů.

Míra porušování předpisů se v této oblasti během uplynulých let 2019–2022 pohybovala v rozpětí cca 40 a 60 %. Ve sledovaném roce 2023 došlo ke znatelnému poklesu pod hodnotu 30 %.

V rámci opatření k nápravě byla kontrolovaným osobám, které porušily cenové předpisy, nejčastěji uložena povinnost uvést postupy výpočtů konečných cen regulovaných léčivých přípravků do souladu s platným cenovým předpisem a uvést cenovou evidenci do průkazného stavu. V rámci zpráv o přijatých nápravných opatřeních byla některými kontrolovanými osobami dobrovolně přijata další nápravná opatření (např. úpravy a doplnění softwaru pro cenovou evidenci o nové kontrolní mechanismy, interní školení k problematice cenové regulace apod.).

Nalezená pochybení
▪ Nedodržení závazného postupu při tvorbě prodejní ceny léčivých přípravků.
▪ Nedodržení úředně stanovené maximální ceny při prodeji léčivých přípravků.
▪ Nevedení nebo neuchovávání průkazné cenové evidence v případě regulovaných léčivých přípravků.

5. DOPRAVA

Kdo kontroluje?	Co se kontroluje?
Specializovaný finanční úřad	Jízdné v autobusové a železniční dopravě včetně integrované dopravy a MHD
Krajské a obecní úřady	
Úřad pro přístup k dopravní infrastruktuře	Ceny za užití železniční infrastruktury, za přidělení kapacity dráhy, za poskytnutí služeb prostřednictvím zařízení služeb, veřejně přístupných vleček a veřejné užití jinak veřejně nepřístupných vleček
Hl. město Praha, St. město Brno	Regulované ceny v osobní taxislužbě

V odvětví dopravy jsou regulovány:

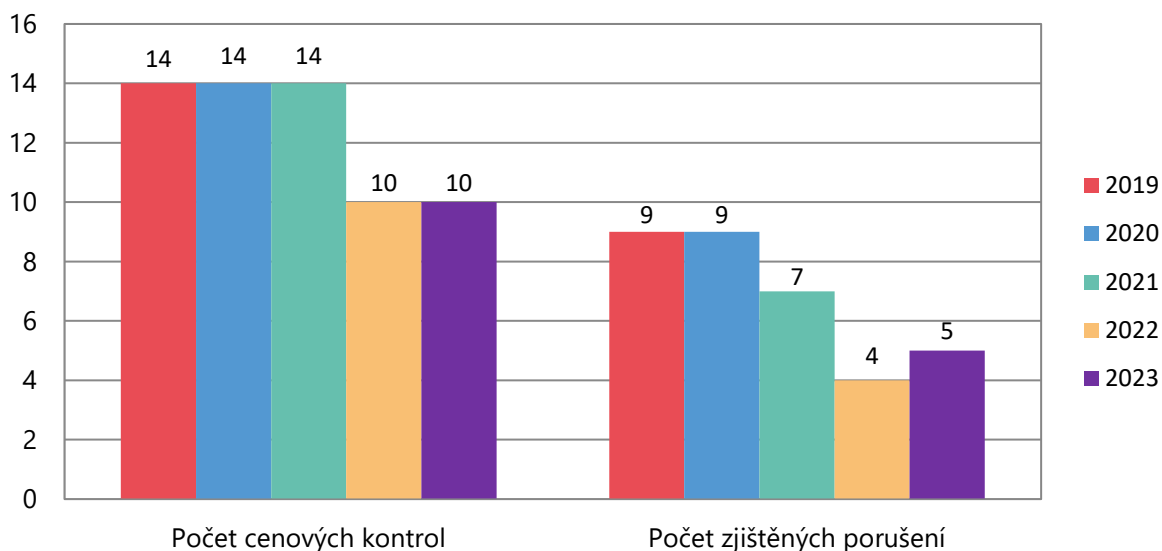
- ceny užití železniční infrastruktury celostátních a regionálních drah nebo veřejně přístupných vleček a veřejného užití jinak veřejně nepřístupných vleček,
- ceny užití zařízení služeb pro účely bezprostředně související s provozováním drážní dopravy,
- rozsah a výše slev poskytovaných ve veřejné linkové osobní vnitrostátní dopravě (autobusová doprava) a železniční osobní vnitrostátní dopravě včetně integrovaných veřejných dopravních služeb,
- výše jízdného v autobusové dopravě a železniční dopravě provozované mimo městskou hromadnou dopravu,
- pevnou cenou jízdné pro přepravní služby na základě jednotného jízdního dokladu podle § 7a odst. 1 zákona č. 194/2010 Sb., o veřejných službách v přepravě cestujících a o změně dalších zákonů.

Obce nebo kraje mohou při splnění podmínek daných ustanovením § 1 odst. 6 zákona o cenách stanovit nařízením na svém území maximální ceny nucených odstranění vozidel, jízdného v autobusové a železniční dopravě provozované v rámci integrovaných veřejných služeb, jízdného v městské hromadné dopravě osob, taxislužby, služeb parkovišť, bezpečnostních a pořádkových výkonů spojených s přiložením a odstraněním technických prostředků k zabránění odjezdu vozidla a užití příjezdových nebo odjezdových stání a míst k odstavení vozidla na zastávkách autobusové dopravy.

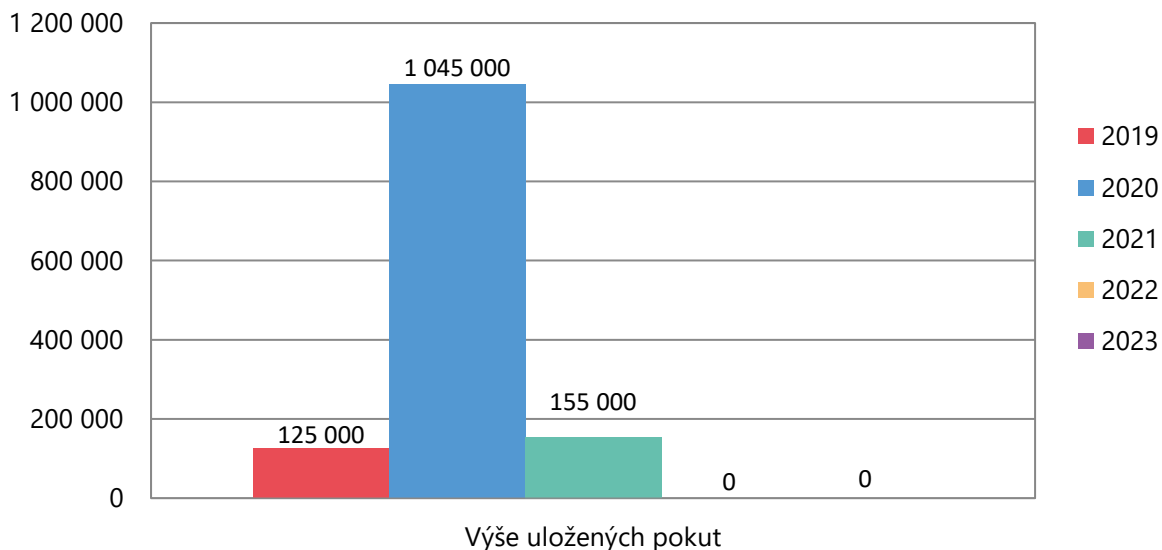
5.1. Jízdné v autobusové a železniční dopravě včetně rozsahu a výše poskytovaných slev

Kontrolu věcného usměrňování cen podle ustanovení § 6 odst. 1 písm. c) zákona o cenách provádí Specializovaný finanční úřad. Předmětem kontroly je rovněž dodržování rozsahu a výše slev poskytovaných ve veřejné autobusové a železniční dopravě.

Graf 13: Jízdné v autobusové a železniční dopravě včetně rozsahu a výše poskytovaných slev – počet kontrol a počet zjištěných porušení

Graf 14: Jízdné v autobusové a železniční dopravě včetně rozsahu a výše poskytovaných slev – uložené pokuty (v Kč)

Specializovaným finančním úřadem byl výkon cenových kontrol v odvětví dopravy omezen, neboť poklesl počet subjektů, na něž se vztahuje regulace cen. Převážná část osobní dopravy

je realizována v rámci integrovaných dopravních služeb, u kterých je výše jízdného v gesci jednotlivých krajů.

V roce 2023 nebyla, stejně jako v roce 2022, na základě provedených cenových kontrol v tomto odvětví dopravy pravomocně uložena žádná pokuta. V daném odvětví dopravy nebyla v roce 2023 realizována žádná cenová kontrola na základě podaného podnětu.

V rámci vyplacení finančních kompenzací v případě uplatnění slev jsou příslušné kontroly prováděny ze strany Ministerstva dopravy.

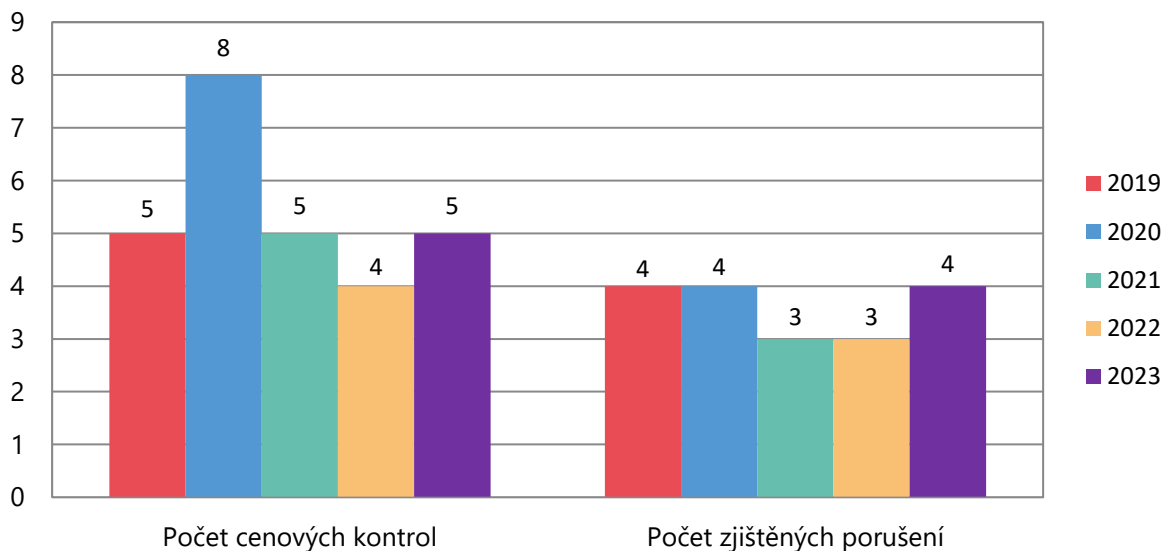
Nalezená pochybení

- Nedostatky při dodržování věcného usměrňování cen.
- Nedostatky při dodržování pravidel cenové evidence.

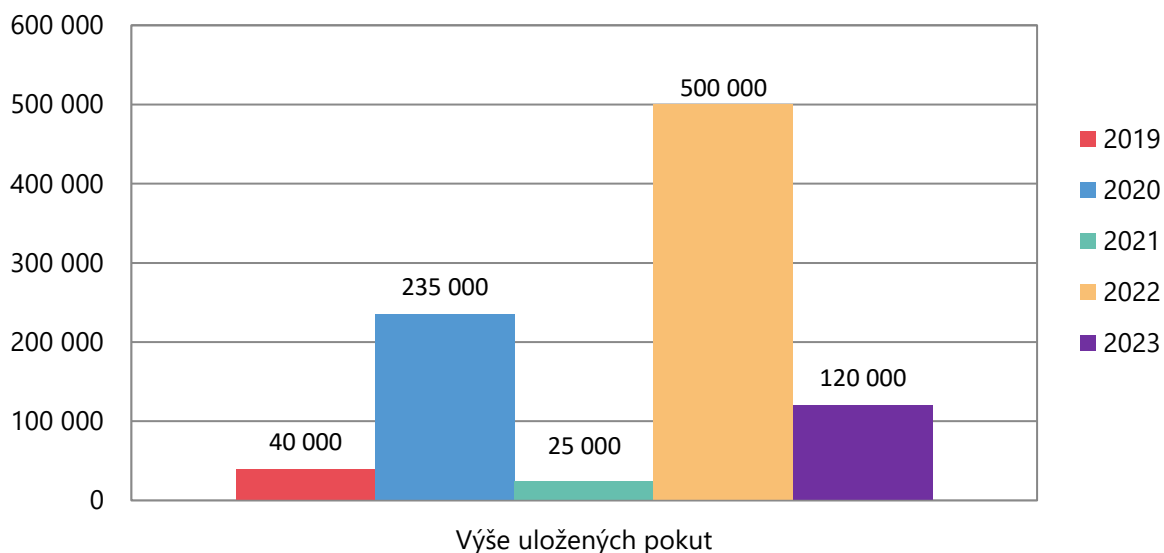
5.2. Užití železniční infrastruktury

Cenovou kontrolu v této oblasti prováděl do roku 2023 Úřad pro přístup k dopravní infrastruktuře. Kontrola je zaměřena na dodržování podmínek pro stanovení věcně usměrňovaných cen za užití železniční infrastruktury celostátních a regionálních drah a veřejně přístupných vleček, cen za veřejné užití jinak veřejně nepřístupné vlečky, a dále cen za užití zařízení služeb souvisejících s provozováním drážní dopravy, ve smyslu § 6 odst. 1 písm. c) zákona o cenách a vedení cenové evidence podle § 11 zákona o cenách.

Graf 15: Užití železniční infrastruktury – počet kontrol a počet zjištěných porušení

Graf 16: Užití železniční infrastruktury – uložené pokuty (v Kč)

Počet kontrol vyplývá z náročnosti jednotlivých cenových kontrol, velikosti kontrolovaných subjektů a také ze složitosti následného řízení o přestupku. Ve většině případů kontrolovaná osoba uplatňuje svoje právo na obhajobu v plné míře, a to včetně soudních přezkumů.

Jednotlivá kontrolní zjištění oddělení cenové kontroly lze velmi obtížně zobecnit. Každá z provedených cenových kontrol je specifická, ovlivněná jak velikostí kontrolovaného subjektu, tak i délkou kontrolovaného období, a především pak kvalitou zdrojových dat a dalších podkladů, které je schopen poskytnout kontrolovaný subjekt, respektive získat kontrolní orgán.

Nalezená pochybení

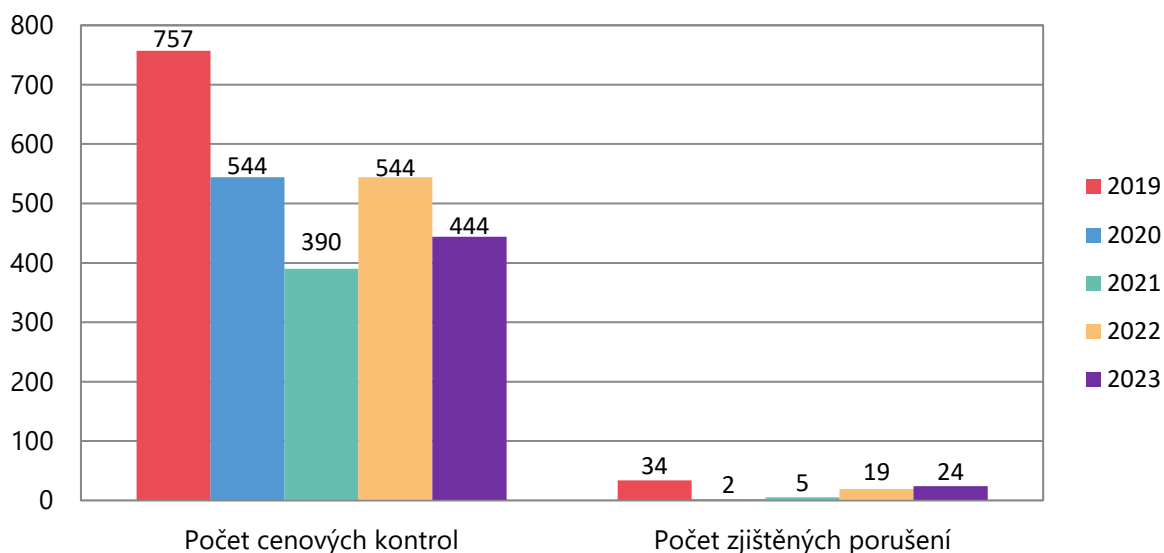
- Nedostatků při dodržování věcného usměrňování cen.
- Nedostatků při dodržování pravidel cenové evidence.

5.3. Regulované ceny v osobní taxislužbě

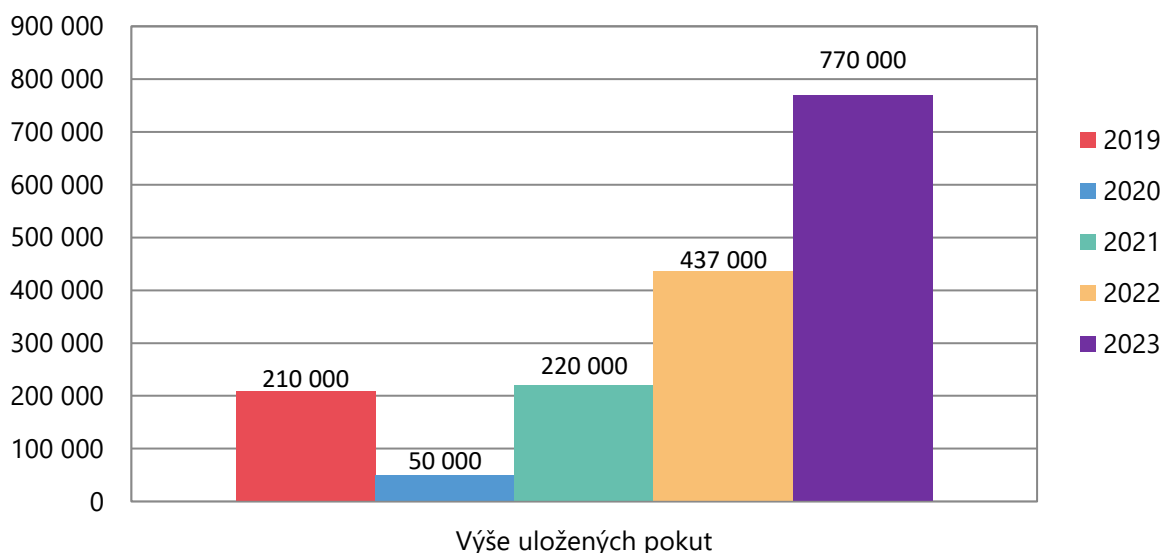
Kontroly prováděné Magistrátem hl. m. Prahy, odborem dopravy, jsou zaměřeny na kontroly cen v oboru osobní taxislužby, kde Magistrát hl. m. Prahy využil zákonného zmocnění a nařízením č. 20/2006 Sb. HMP, ve znění pozdějších předpisů, stanovil maximální ceny v osobní taxislužbě.

Proti vydaným rozhodnutím o uložení pokut za porušení cenových předpisů jsou ze strany provozovatelů taxislužby podávána odvolání k Ministerstvu financí a v některých případech následně podávány žaloby ke správním soudům. Projednávání u soudů trvá i několik let.

Graf 17: Regulované ceny v osobní taxislužbě – počet kontrol a počet porušení

Graf 18: Regulované ceny v osobní taxislužbě – uložené pokuty (v Kč)

Míra porušování cenových předpisů se z hodnot relativně příznivých v letech 2020 (0,4 %) a 2021 (1,3 %) zřetelně zvýšila v roce 2022 (3,5 %) a ještě výrazněji ve sledovaném roce 2023 (5,4 %). Překonala tak úroveň z doby před pandemií (4,5 % v roce 2019). S tímto negativním jevem koresponduje i suma uložených pokut, která v posledních dvou letech významně narostla.

Nalezená pochybení

- Překročení úředně stanovené maximální ceny.
- Nedostatky při dodržování povinnosti označování zboží cenami.

6. POŠTOVNÍ A TELEKOMUNIKAČNÍ SLUŽBY

Kdo kontroluje?	Co se kontroluje?
Český telekomunikační úřad	Ceny poštovních služeb, vč. poštovních služeb do zahraničí
	Ceny za přístup k poštovní infrastruktuře
	Ceny v oblasti elektronických komunikací

ČTÚ v roce 2023 v návaznosti na ustanovení § 14 odst. 6 zákona o cenách nevedl žádnou cenovou kontrolu. Cenové kontroly nebyly prováděny ani v letech 2019–2022.

ČTÚ postupuje při kontrole plnění povinností souvisejících s regulací cen s ohledem na příslušná ustanovení (zejména § 113) zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů (dále také „ZEK“) a s ohledem na příslušná ustanovení (zejména § 37) zákona č. 29/2000 Sb., o poštovních službách a o změně některých zákonů (zákon o poštovních službách), ve znění pozdějších předpisů, podle zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů.

V oblasti poštovních služeb ČTÚ kontroluje dodržování povinnosti držitele poštovní licence, tj. České pošty, s. p., uplatňovat nákladově orientované ceny základních poštovních služeb a jejich cenovou dostupnost přinejmenším jedenkrát ročně a pokaždé, navrhuje-li držitel poštovní licence zvýšení cen základních služeb. V roce 2023 toto ověřování prováděl ČTÚ dvakrát, dvojí ověřování proběhlo rovněž v letech 2021 a 2022.

V sektoru elektronických komunikací ČTÚ průběžně ověřuje dodržování podmínek cenové regulace u služeb poskytovaných podniky s významnou tržní silou v návaznosti na výsledky analýz relevantních trhů, kterým byla cenová regulace uložena rozhodnutími o ceně v souladu s § 51 ZEK. V roce 2023 bylo účinné jedno rozhodnutí o ceně vydané v roce 2018.

Dále ČTÚ ověřuje plnění povinnosti stanovovat nákladově orientované ceny za přenesení čísla a upozornění na neplacení telefonního účtu. V návaznosti na závazky, které přebrali mobilní síťoví operátoři v aukcích rádiových kmitočtů v letech 2014 a 2021, ČTÚ ověřuje plnění těchto závazků, mimo jiné závazků stanovovat ceny velkoobchodních služeb tak, aby bylo stejně efektivnímu operátorovi („Mobile Virtual Network Operator“) zajištěno ziskové podnikání na podřazeném trhu nebo trzích.

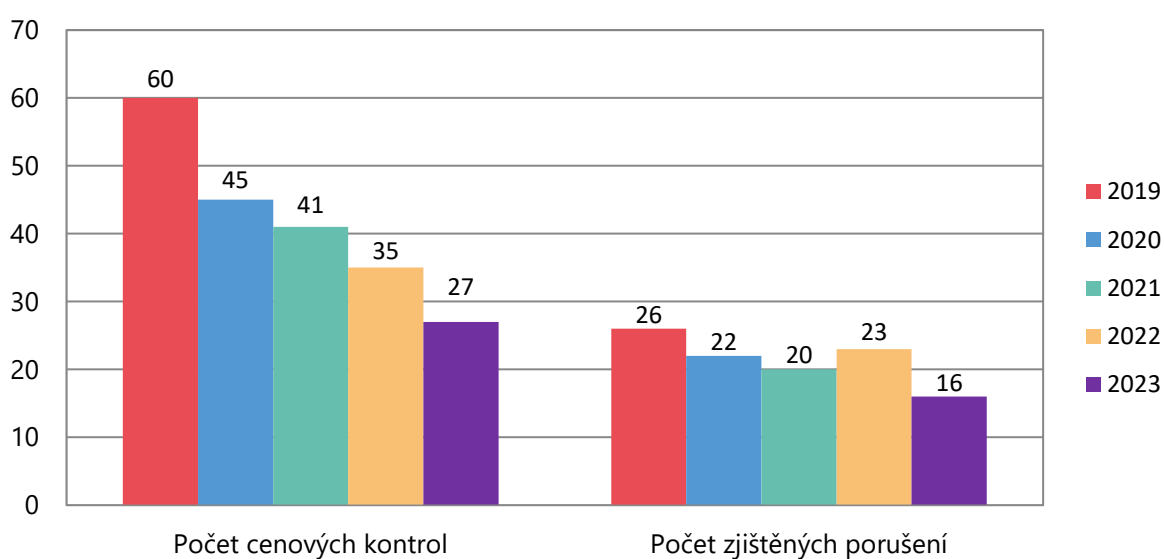
7. POHŘEBNICTVÍ

Kdo kontroluje?	Co se kontroluje?
Specializovaný finanční úřad Krajské a obecní úřady	Maximální ceny služeb pohřebních a služeb hřbitovních, věcně usměrňované ceny služeb spojených s pohřbením, tzv. sociální pohřby, které je povinna zajistit obec.

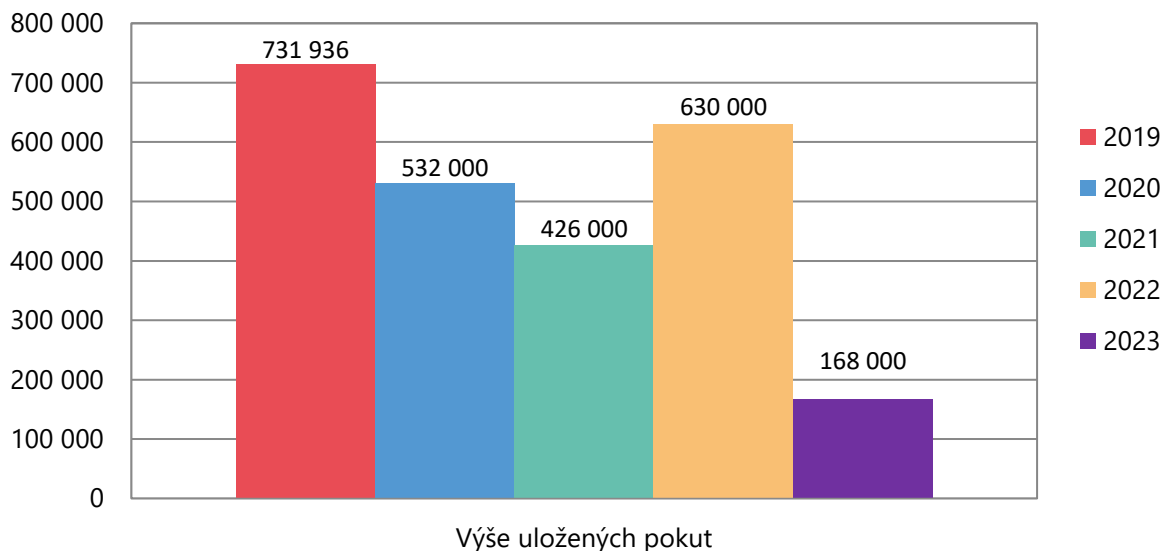
Kontrolní činnost Specializovaného finančního úřadu se z důvodu věcné působnosti k provádění cenových kontrol, dané rovněž krajským a obecním úřadům, zaměřuje na kontrolu dodržování cenových předpisů při poskytování služeb, jejichž cena je regulována věcným usměrňováním.

Při splnění podmínek uvedených v ustanovení § 1 odst. 6 zákona o cenách mohou obce nebo kraje na svém území regulovat nařízením maximální cenu služeb pohřebních a služeb hřbitovních (jen obce).

Graf 19: Pohřebnictví – počet kontrol a počet porušení

Graf 20: Pohřebnictví – uložené pokuty (v Kč)

Ve sledovaném roce 2023 se ve srovnání s rokem 2022 počet cenových kontrol výrazně snížil, a to zejména z důvodu vypuštění ceny služeb krematorií z regulace věčným usměrňováním. Služby krematorií nyní spadají do položky Služby pohřební, podle které mohou kraje a obce regulovat maximální cenou.

S nižším počtem kontrol souvisí i srovnatelný pokles počtu zjištěných porušení cenových předpisů. Tyto změny se projevily i ve snížení objemu uložených pokut.

Nalezená pochybení

- Nesestavení, a tedy i neuchování kalkulací k cenám poskytovaných služeb po zákonem stanovenou dobu.

8. ZNAČENÍ ZBOŽÍ A CENOVÁ EVIDENCE

Kdo kontroluje?	Co se kontroluje?
Specializovaný finanční úřad	Dodržení povinnosti prodávajících vést a po stanovenou dobu uchovávat evidenci o cenách zboží prodáváného spotřebiteli a informovat spotřebitele o ceně
Krajské a obecní úřady	

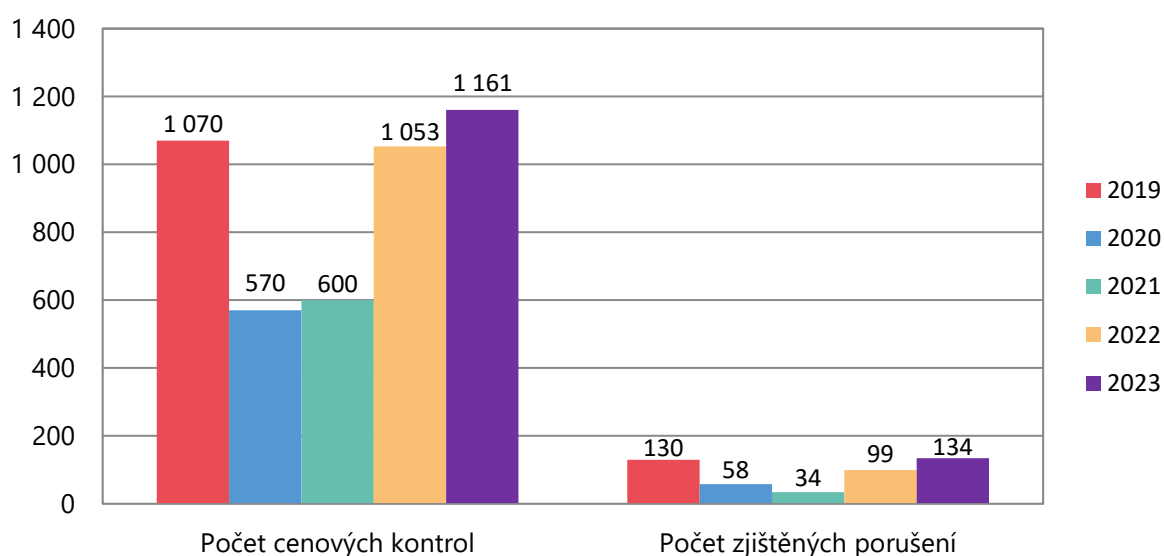
Prodávající v maloobchodu a při poskytování služeb cestovních kancelářů jsou kontrolováni, zda dodržují následující povinnosti:

- vést a po stanovenou dobu uchovat evidenci o cenách zboží prodáváného spotřebiteli danou ustanovením § 11 odst. 1 písm. c) a odst. 2 zákona o cenách,
- informovat spotřebitele o ceně způsobem a v rozsahu daném ustanovením § 13 a § 13a zákona o cenách.

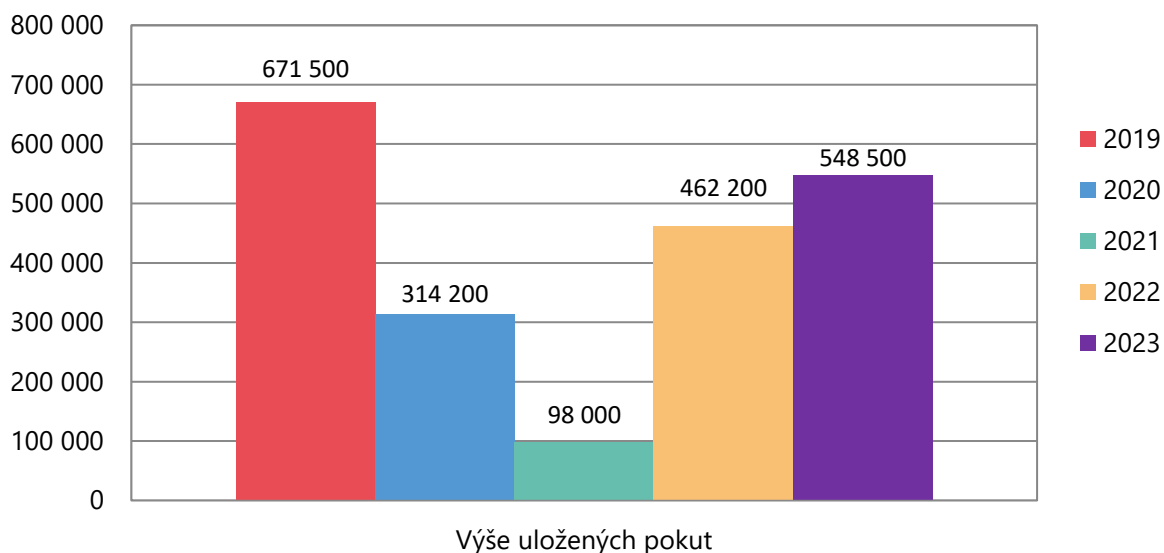
Specializovaný finanční úřad a krajské a obecní úřady při cenových kontrolách prověřují, jak jsou dodržována ustanovení § 11 a § 13 zákona o cenách. Proces probíhá jako součást kontrol zaměřených na dodržování cenových předpisů při poskytování zboží nebo služeb regulovaných úředně stanovenou maximální cenou nebo věcným usměrňováním cen.

Cenové kontroly zaměřené výhradně na ustanovení § 13 a § 13a zákona o cenách jsou prováděny ze strany SFÚ zpravidla jen na podnět, neboť kontrolní činnost v této oblasti vykonávají rovněž i krajské a obecní úřady a orgány České obchodní inspekce v rámci kompetencí daných zákonem o ochraně spotřebitele.

Graf 21: Značení zboží a cenová evidence – počet kontrol a počet porušení

Graf 22: Značení zboží a cenová evidence – uložené pokuty (v Kč)

Počet cenových kontrol se v uplynulém roce 2023 opět nacházel na úrovni blízké hodnotám před koronavirovou pandemií. Míra porušování se během sledovaného pětiletého období pohybovala mezi cca 5 % a 12 %. Celkový objem uložených pokut se podobně jako počet kontrol rovněž přiblížil předpandemické úrovni.

Nalezená pochybení

- Nedostatky při dodržování pravidel cenové evidence.
- Nedostatky při dodržování povinnosti označování zboží cenami.

9. ZNEUŽITÍ VÝHODNĚJŠÍHO HOSPODÁŘSKÉHO POSTAVENÍ

Kdo kontroluje?	Co se kontroluje?
Specializovaný finanční úřad	Zneužití výhodnějšího hospodářského postavení

Výhodnější hospodářské postavení má prodávající nebo kupující, který sjednává na trhu ceny, aniž by při tom byl vystaven podstatné cenové soutěži. Cenovou kontrolou se ověřuje, zda prodávající nebo kupující, který má výhodnější hospodářské postavení, je nezneužívá k získání nepřiměřeného majetkového prospěchu tím, že:

- prodá zboží za cenu zahrnující neoprávněné náklady nebo nepřiměřený zisk obdržený na základě vyšší ceny prodeje oproti obvyklé ceně nebo
- nakoupí zboží za cenu výrazně nedosahující oprávněných nákladů nebo nižší, než je cena obvyklá.

V daném případě se jedná o cenové kontroly s nejvyšším časovým, personálním a administrativním zatížením, neboť je nutné opatřit a vyhodnotit dostatek podkladů tak, aby bylo možné jednoznačně:

- vymezit z hlediska věcného, geografického a časového relevantní trh, na kterém prodávající nebo kupující sjednává ceny daného zboží nebo služby,
- posoudit, zda prodávající nebo kupující má na trhu výhodnější hospodářské postavení (objem prodaného nebo nakoupeného zboží, podíl na daném trhu, hospodářská a finanční síla, právní a jiné překážky pro vstup na trh, míra horizontálního a vertikálního propojení s jinými osobami na daném trhu),
- určit cenu obvyklou, tj. rozsah cen, které byly pro dané zboží nebo službu volně sjednány na trhu, jež není dotčen účinky omezení hospodářské soutěže, mezi osobami, které nejsou ve spojení,
- určit, zda na straně prodávajícího jsou do ceny daného zboží zahrnuty neoprávněné náklady nebo nepřiměřený zisk, včetně jejich výše, v případě zneužití výhodnějšího hospodářského postavení prodávajícím nebo
- určit výši oprávněných nákladů prodávajících a posoudit, zda cena zboží nebo služeb jí výrazně nedosahuje, v případě zneužití výhodnějšího hospodářského postavení kupujícím.

Cenové kontroly při podezření ze zneužití výhodnějšího hospodářského postavení jsou zahajovány zpravidla na základě podnětu od dotčeného subjektu, jiného státního orgánu nebo Ministerstva financí. Před vlastním zahájením cenové kontroly je z důvodu její výše zmíněné

náročnosti využíván postup podle ustanovení § 3 kontrolního řádu. To znamená, že Specializovaný finanční úřad si opatřuje podklady pro posouzení, zda je v daném případě oprávněný důvod zahájit kontrolu.

V roce 2023 pokračovala cenová kontrola zaměřená na dodržování cenových předpisů při uplatňování cen za užívání pozemní části veřejného přístavu zahájená na základě podnětu v roce 2022. Ve dvou případech byly v roce 2023 na podnět zahájeny cenové kontroly se zaměřením na možné zneužití výhodnějšího hospodářského postavení u provozovatelů vězeňských kantýn.

10. CIGARETY

Kdo kontroluje?	Co se kontroluje?
Celní úřady	Pevné ceny cigaret

Předmětem kontrol dodržování cenových předpisů v působnosti orgánů Celní správy České republiky (dále též „celní správa“) je dodržování úředně stanovených pevných cen cigaret, tzv. cen pro konečného spotřebitele. Cenovým orgánem, který reguluje a svým cenovým rozhodnutím stanovuje pevné ceny cigaret, je podle zákona č. 265/1991 Sb. Celní úřad pro Středočeský kraj. Cenovými kontrolními orgány jsou podle tohoto zákona jednotlivé celní úřady v rámci své jurisdikce.

Dle vyjádření Generálního ředitelství cel je rozhodnutí o stanovení pevné ceny cigaret ze strany Celního úřadu pouze formální, kdy faktické stanovení, resp. návrh této ceny, vychází z vůle samotných subjektů uvádějících cigarety na trh (dále jen „výrobci“) a Celní úřad tuto cenu zpravidla bez výhrady „schválí“. Jedinou podmínkou tak podle zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů, zůstává, že pro cigarety se stejným obchodním názvem a o stejném počtu kusů v jednotkovém balení musí být stanovena stejná cena pro konečného spotřebitele.

Pro kontrolu dodržování prodejní ceny cigaret lze využít více procesněprávních, resp. hmotněprávních předpisů, dle kterých mohou celní úřady při kontrole postupovat a trestat případné přestupky. Kromě zákona o cenách se tedy obdobná skutková podstata přestupku v podobě nedodržení úředně stanovené ceny (ceny pro konečného spotřebitele) nachází i v zákoně o spotřebních daních, kdy orgán celní správy má procesně postupovat namísto zákona č. 255/2012 Sb., kontrolní řád, podle zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád.

Provádění kontrol dodržování prodejní ceny cigaret zároveň nepatří mezi prioritní činnosti orgánů celní správy, mezi které naopak patří kontroly zdanění a značení tabákových výrobků. Cenové kontroly probíhají zpravidla souběžně s kontrolami dalšími, nejčastěji právě s kontrolami značení a zdanění tabákových výrobků a lihu nebo kontrolami pohonných hmot na čerpacích stanicích dle zákona č. 311/2006 Sb., o pohonných hmotách a čerpacích stanicích a o změně některých souvisejících zákonů.

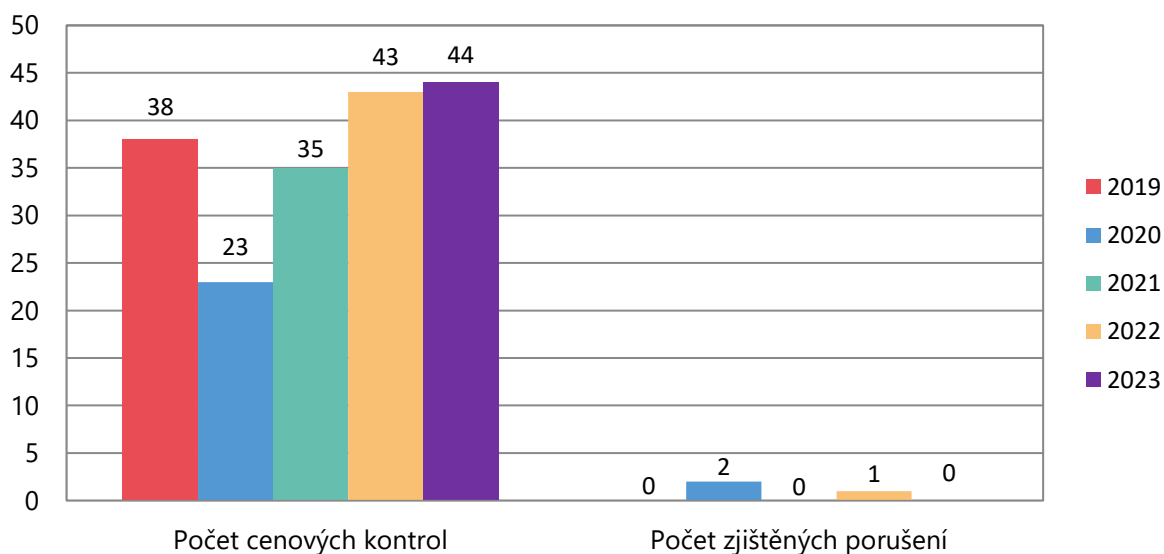
Generální ředitelství cel upozorňuje, že útvary dohledu, které mají dle organizačního řádu Celní správy ČR uvedené kontroly v kompetenci, byly i v roce 2023 zatíženy některými mimořádnými úkoly, např. v rámci ochrany hranic. Tento fakt může mít vliv na četnost vykonávání jiných činností, zejména těch, které nepatří mezi prioritní.

V kalendářním roce 2023 proběhlo ze strany celní správy celkem 44 kontrol dodržování úředně stanovených pevných cen cigaret podle cenových předpisů, což je mírný až zanedbatelný vzrůst

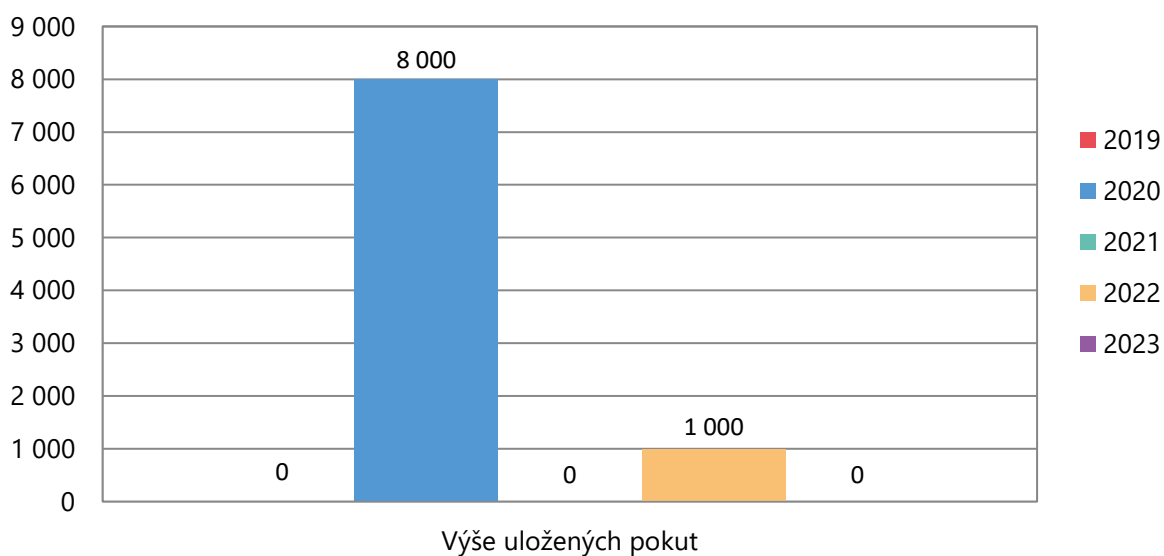
v porovnání s kalendářním rokem 2022, kdy proběhlo 43 kontrol. Celkem se na provedení cenových kontrol podílelo 8 z 15 celních úřadů.

V roce 2023 nebylo v rámci cenových kontrol zjištěno žádné porušení cenových předpisů na rozdíl od předcházejícího roku, kde v působnosti Celního úřadu pro kraj Vysočina bylo zjištěno jedno porušení cenových předpisů, resp. zákazu prodeje cigaret za cenu jinou, než je uvedena na tabákové nálepce. Vzhledem k celkovému počtu kontrol a vzhledem k celkovému počtu porušení v minulých letech je pravděpodobné, že nedošlo ke změně z hlediska vývojového trendu a počet zjištěných porušení, pokud se nějaké vyskytne, se pohybuje maximálně v řádu jednotek.

Graf 23: Cigarety – počet kontrol a počet porušení

Graf 24: Cigarety – uložené pokuty (v Kč)

Žádná z kontrol nebyla provedena na základě stížnosti nebo z podnětu např. spotřebitelů cigaret a kontroly probíhají zpravidla z vlastních podnětů celních úřadů. Pokud jde o případná opatření k nápravě, platí, že orgány celní správy uloží obvykle pouze pokutu a zpravidla provedou u osoby opakovanou kontrolu v dalším období.

11. MIMOŘÁDNÁ CENOVÁ ŠETŘENÍ

V reakci na skokový nárůst cen benzínu a nafty u čerpacích stanic přistoupilo Ministerstvo financí již v roce 2022 po konzultacích s oborovými asociacemi petrolejářského sektoru k šetření prodejních cen pohonných hmot, a to formou reportingu cen na veřejných čerpacích stanicích na denní bázi. Ministerstvo financí na základě § 12 zákona o cenách sbíralo na denní bázi data o maximálních cenách na totemech veřejných čerpacích stanic, a sice za základní produkty Natural 95 a Diesel.

Uvedený sběr dat začal dne 14. 3. 2022 tím, že Ministerstvo financí oslovilo 759 provozovatelů (tj. více než 2 500 čerpacích stanic) se žádostí o poskytnutí cenové informace o pohonných hmotách – za automobilový benzín 95 oktanů s max. 5 % biosložky označený také jako E5 bez přidáných speciálních aditiv (ČSN EN 228 pro auto benziny) a za motorovou naftu s max. 7 % biosložky označenou také jako B7 bez speciálních přidáných aditiv (ČSN EN 590 pro motorovou naftu), dle specifikace uvedené v zákoně č. 311/2006 Sb., o pohonných hmotách a čerpacích stanicích pohonných hmot, ve znění pozdějších předpisů, ve spojení s příslušnými prováděcími předpisy, prodáváných koncovým zákazníkům.

V návaznosti na snížení spotřební daně v ČR byly k monitoringu doplněny cenové informace o průměrných nákupních a prodejních cenách a realizovaných objemech. Dále, za účelem získání údajů o trhu, si Ministerstvo financí vyžádalo burzovní kotace od společnosti ČEPRO, a. s. Kromě toho byly využívány informace od Finanční správy, ve kterých jsou zaznamenány všechny transakce v distribučním řetězci na území ČR.

Monitorování situace na trhu s pohonnými hmotami pokračovalo plynule i v roce 2023. Vzhledem k příznivé skutečnosti, že se ve sledovaném období cenový vývoj přiměřeně stabilizoval, bylo rozhodnuto o ukončení sběru dat ke dni 31. 12. 2023.

Data o pohonných hmotách jsou v České republice dostupná i pro jiné orgány státní správy (Finanční správa, Celní správa, Český statistický úřad) a i v soukromých informačních systémech (např. CCS). Uvedené alternativy však neobsahují data ve stejném detailu, nejedná se o data o celém trhu, nejsou ověřitelná cenovým kontrolním orgánem nebo jsou dostupná s výrazným zpožděním. Sběr dat sloužil Ministerstvu financí k vyhodnocování podmínek na trhu pro potenciální zavedení cenové regulace s minimální administrativou a náklady pro čerpací stanice. Takovými daty v České republice v současnosti disponuje pouze Ministerstvo financí jako cenový orgán.

V Praze dne 10. dubna 2024

Předseda vlády:

prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D., LL.M.

podepsáno elektronicky